

mégis filológiai pontossággal válik a *corpus* részévé. Ám be kell valljam, hogy számomra gyakran okozott nehézséget az ilyen jellegű utalások, bejegyzések megfejtése (főleg a lengyel vonatkozásúaké). A legnagyobb kételyem a regénnyel kapcsolatban, minden elismerésem ellenére, hogy e nagyívű portré megrajzolása nem vezet-e végül olyasfajta archaizmus-hoz, amely elveszti azt, amit a fábiáni nyelvezet legnagyobb erényének tartok: a nyelvi frissességet, dinamikát? Lehetséges, hogy a Segesdi György rajzaival kiadott könyv is többet nyert volna azáltal, ha a kiadó nem képviselt volna illusztratív szemléletet a szemléleti (vizuális) anakronizmussal, és hagyta volna magától lélegezni a szöveget.

VARGA VIRÁG

(*Mundus Magyar Egyetemi Kiadó, Budapest, 2006, 280 oldal, 2990 Ft*)

SIGMOND ISTVÁN:

Csókavész

A mindennapjait viszonylagos nyugalomban töltő emberek többsége legfeljebb passzióból, érdekes időtöltés gyanánt vagy az elrejtett dolgok iránti belső vonzalomtól vezérelve próbál természetfölötti üzenetek után kutatni egy összetört tányér szilánkjait figyelve, vagy a kö-

rülötte lévő világ egyéb megtapasztalható jelenségeiből következtetve a megtapasztalhatatlanra. A valós vagy látszólagos ómenek értelmezésének olthatatlan vágya sokszor mosolyt csal a magát biztos, kiszámítható alapokon állónak tekintő ember arcára. Mindez általában működképesnek is bizonyul mindaddig, amíg vannak megkérdőjelezhetetlenek tetsző válaszaink saját jelenünk és holnapunk kérdéseire.

Ilyenkor gyakorta el sem tudjuk képzelni, hogy lehetnek olyan dolgok, helyzetek, események, melyek vasszigorral elevenítik meg, hívják életre a valóságnak a józan ész határait messze túllépő dimenzióit. Ezek a sarokpontok az élet bármely területén megmutatkoznak, de persze mindennél hatványozottabban és kikerülhetetlenebbül jelentkeznek háborúk idején, s leginkább azoknak az életében, akik „csupán” tehetetlen elszenvetűi a történeteknek. Akiiket nem ragad magával a háború racionálisan értelmezhetetlen forrataga, hogy mindenről megelégedve éljenek a pillanatban, amikor nem számít semmi, csak az, hogy lesz-e még egyetlen újabb perc, óra, nap. Akik csak néznek tehetetlenül a frontra induló fiaik után, hogy naponként meghalva s újjászületve lessék a halálhírt hozó csókák raját (a csókavész), s a postást, akitől a valóság határain túlról érkező táviratokat időről időre átvethetik.

Ebbe a világba kalauzol el bennünket Sigmond István új köteté-

ben, s nem azért teszi mindezt, hogy kellemes távolságból analizálhassuk szereplőit, hogy háborús anekdotákkal szórakoztassa az arra kíváncsiakat, hanem azért, hogy mi magunk is megpróbálhassuk megválaszolni azokat a kérdéseket, melyek súlyát legtöbbször már csak könyvekből vagy a családi legendáriumok ködös, egyre mesészerűbb világából ismerik. Szerzőnk céltudatosan operál, higgadtan, elfogultság nélkül ábrázolja karaktereit, nincsenek jók és rosszak, kizárólag tettek és motivációk vannak. Kifinomult, néhol már lírába hajló nyelven, mégis könyörtelen természetességgel ábrázolja a háború borzalmait, s az ezek nyomán megmutatkozó, a szó legszorosabb értelmében vett emberséget (ami nem feltétlenül s örökérvényűen pozitív jelző). Míg hamar részvétet s együttérzést olt az olvasóba a postás lépteitől összerezzenő, a félelemtől, a keserűségtől az örület határán egyensúlyozó emberek irányába, addig másutt keserű könynyedséggel tárja elénk, hogy ugyanazon emberekről van szó, akik könnyűszerrel ringyózták le a megszállók által az előző háború (az I. világháború) idején csoportosan megerőszakolt ifjú lányt, s taszították ki maguk közül később gyermekét. S ki tudja, hogy meddig éreléldhet a bosszú terve, ha az elszármazott, s az újabb háború idején már idegennek

tetsző, a faluban szolgálatot teljesítő postás úgy gondolja: maga ír gyásztáviratokat azoknak a családoknak, akik annak idején annyi fájdalmat okoztak neki és édesanyjának.

Az 1936-ban született író világa hétköznapi értelemben a valóságon kívülre esik, ám abszurditása, grotesksége, a részletek óriássá növelése mégis annak a kényszerű beismerésnek a közelébe irányít, hogy korántsem fantazmagória mindez, hogy soha nem tudni, mikor törnek

át a konvenciók, hagyományok, értékrendek stabilnak hit falai. S hiába próbálnánk olvasókként a veretes nyelvezet, a gazdag és szép képvilág ürügyén távolra tolni magunktól a *Csókavész* jelenvalóságát, nem sikerülhet. Kiábrándultságról volna szó? Nem,

inkább nyers objektivitásról, mely erős kontrasztot támaszt a képmutató önhittséggel, s az igazságosságról, rendületlen fejlődésről prédikáló látzatvalóságunkkal szemben, mert igaz, hogy a szerző történeteit fél évszázadnyi messzeségbe helyezi, üzenete mégis kétségtelenül mai.

Sigmond nem ítélkezik, csak bemutat, ránk bízva, hogy egyszerre legyünk vádlottak és bírák, ha van bátorságunk.

CSEPREGI JÁNOS

(*Kortárs Kiadó, Budapest, 2006, 160 oldal, 2200 Ft*)